

بنام خدا

سخنی پیرامون دانشگاه آزاد

جایگاهی که علم و دانش بر اسلام و فرهنگ پوشیده نیست و اهمیت ویژه‌ای را که خداوند در خلقت انسان در نظر داشته و او را «خلیفه» و «جانشین» خود در زمین قرار داده کسی منکر نیست، که فرمود:

قَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ (۱)

إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً (۲)

وَ إِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ (۳).... و یکی از علت‌های اساسی این «کرامتی» که خداوند به بنی آدم فرموده او را «خلیفه» خود در زمین قرار داده و از ملائکه خواسته که بر او «سجده» کنند، بیشک این بوده است که:

وَ عَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا (۴) خداوند «اسماء» را به انسان «آموخته» اسمانی که وقتی خداوند از ملائکه می‌خواهد که آنرا بازگو کنند، ملائکه می‌گویند: سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا (۵)

بار خدایا، پاک و منزهی تو و ما هیچ نمی‌دانیم جز آنچه تو به ما آموختی.... و در اینجا است که مقام انسان مشخص می‌گردد و برتری او بر تمامی مخلوقات روشن می‌گردد و رمز تمامی این برتریها، «علم» و «آموزش» و «قدرت فراگیری» و در نتیجه

بنظر می‌رسد که با موانعی از قبیل کنکور و محدودیت فضای آموزشی و کمبود استاد ورزیده و مجرب، یک نهضت عظیم علمی که لازمه حرکت بسوی خودکفائی است، مقدر نباشد مگر با رفع این موانع و کمبودها که از طریق برنامه‌ریزی صحیح و دقیق و استفاده از نیروهای مردمی و روحانی و دانشگاهی و بهره‌برداری از تمامی فضاهای ممکن از قبیل مساجد، منازل، اوقات تعطیلی مدارس و... مقدر خواهد بود.

ضرورتها، اهداف و الگوی مناسب برای دانشگاه آزاد اسلامی

«انتخاب» در بشر می‌باشد و این فرمانی است که پیامبر بزرگ اسلام برای تمامی مسلمین در همه نسلها صادر فرموده‌اند که:

أَطْلُبُ الْعِلْمَ مِنَ الْمَهْدِ إِلَى اللَّحْدِ تا گور دانش بجوی.
و تاکیدات بسیاری که از پیامبر (ص) و ائمه معصومین (ع) در این مورد رسیده و آیات بسیاری که در قرآن کریم در سفارش علم و دانش و تعلیم و تعلم وجود دارد همگی بیانگر ارزش و عظمت علم و دانش نزد اسلام و مسلمین می‌باشد و بدلیل همین تاکیدات مکرر بوده است و پس از چند صباحی، وحشی‌ترین و بی فرهنگ‌ترین اقوام روی زمین، سازنده بزرگترین تمدنها و فرهنگها در پهنه گیتی می‌شوند و پیشرفتهای بسیاری در زمینه علوم مختلف بدست می‌آورند که تمامی مورخین را به اعجاب و تحسین وامیدارند.... اما پس از گذشت مدت زمانی و فرورفتن مسلمین در رفاه ظنی و شعله ور شدن آتش اختلافات داخلی، این حرکت متوقف می‌شود و دستاوردهای علمی و فنی آنان به مغرب زمین انتقال یافته و در آنجا رشد و گسترش چشمگیری می‌یابد و اینان در این جا به خواب خرگوشی عمیق فرورفته‌اند و وقتی چشم خود را باز می‌کنند که فاصله آنان با پیشرفت علوم و فنون در جهان، بسیار شده و دیگر توان تلاش و امید دست‌یابی به علوم و فنون جدید را در خود نمی‌یابند و یکسره تسلیم غریبان شده و راه غرب‌زدگی و وابستگی را در پیش می‌گیرند، ولی مسلمینی که فرهنگ اسپیل خود را حفظ کرده و خواهان استقلال و رهانی بودند دست از تلاش برنداشتند و با هشدارهای بموقع رهبران بزرگ خود سعی در یاره کردن زنجیرهای اسارت و وابستگی نمودند تا اینکه انقلاب اسلامی ایران به رهبری امام خمینی به پیروزی می‌رسد و از «وابستگی» فرهنگی به «استقلال» فرهنگی و از «کفر» به «اسلام» صعود می‌نماید و با بدست آوردن استقلال فرهنگی حرکت بسوی استقلال علمی و تکنولوژیک را آغاز می‌نماید امام امت می‌فرماید که:

این فرمانی است که پیامبر بزرگ اسلام برای تمامی مسلمین در همه نسلها صادر می‌فرمایند که:
أَطْلُبُ الْعِلْمَ مِنَ الْمَهْدِ إِلَى اللَّحْدِ
زگهواره تا گور دانش بجوی.

جهاد

تعلیم و تعلم عبادت است و امید امام و امت حضرت ایه... العظمی منتظری خواهان یک نهضت علمی در ایران اسلامی می شوند (۶) و نیروهای انقلابی با تشکل در جهاد دانشگاهی و نهضت سوادآموزی و... هر کدام بخوبی به این مهم می پردازند، اما با توجه به ضرورت مسئله و راه دراز و طولانی که باید طی شود بنظر می رسد که با امکانات موجود و شرایط فعلی دسترسی به این هدف مقدور نباشد، زیرا با محدود بودن امکانات و با بودن موانعی از قبیل کمبود و غیره امکان دستیابی به تحصیلات عالی برای بسیاری از جوانان مستعد و علاتمند مقدور نیست و در نتیجه نیروها و استعدادهای آنان شکوفا نخواهد شد و جامعه ما هم به آن استقلال علمی دست نخواهد یافت و تخصصهای لازم را نیز بدست نخواهد آورد. بهمین دلایل بود که رئیس محترم مجلس شورای اسلامی حضرت حجة الاسلام والمسلمین آقای هاشمی رفسنجانی در سنگر نماز جمعه فکر ایجاد دانشگاه آزاد را که در آن موانع موجود نباشد و استعدادها بهتر برود مطرح می نماید و این فکر با حمایت پدیدر مردم مواجه می شود، و امت همیشه در صحنه آمادگی خود را برای هرگونه همکاری و همفکری و ابتکار اعلام می دارند و این اعلام بوقوع و این حمایت پدیدر بسیار نویدبخش و امیدوار کننده می باشد در برنامه ریزی جهت دانشگاه آزاد بایستی اهداف زیر را مد نظر داشت:

- ۱- گسترش علوم و فنون در جامعه اسلامی و طرح علم و دانش بعنوان یک ارزش اسلامی و انقلابی.
- ۲- ایجاد تخصص لازم در جامعه و رهائی از وابستگی علمی و تکنولوژیک و تسریع در حرکت شتاب دار جامعه بسوی خودکفائی.
- ۳- حذف مدرک گرانی.
- ۴- برداشتن موانع تحصیل از پیش پای خیل عظیم مشتاقان علم و دانش و ایجاد زمینه جهت بروز و شکوفائی استعدادهای عظیمی که در جامعه نهفته است و بفعل درآوردن این استعدادها.

۵- رفع محدودیتهائی از قبیل فضای آموزشی و استاد و غیره با استفاده از کمکهای پدیدر است و با بهره برداری از فضای مساجد و اوقات بیسته بودن مدارس و استفاده از توار کاست و ویدئو و جزوات و افراد با تجربه در فنون مختلف که در رشته خاصی صاحب نظر بوده ولی فاقد مدرک و تیترو عنوان می باشند علاوه بر استفاده از اوقات آزاد اسانید ابتکارگر و محترمی که برای انجام این مهم و پرداخت زکات علم خود اعلام آمادگی می نمایند.

۶- و بالاخره مهمترین مسئله ای که می توان از این حرکت نتیجه گرفت، نشان دادن چهره واقعی اسلام و جمهوری اسلامی و ارجی که آنان بر مقام علم و عالم (البته نوام با تقوی و صلاح) می گذارند، می باشد که با این حرکت بسیاری از تبلیغات بیگانگان خنثی شده و یک زاویه اسلام بخوبی نمایان می گردد.

دانشگاه آزاد قبل از انقلاب و در دیگر کشورها.

نام دانشگاه آزاد، نام تازه و ناآشنائی نیست، قبل از پیروزی انقلاب اسلامی هم در ایران سازمانی به این نام وجود داشت و هم اکنون در بسیاری از کشورهای جهان، این سازمان وجود دارد، ولی فرق بسیاری بین این نوع سازمان ها با یک نهضت علمی که مورد نظر در جمهوری اسلامی می باشد، وجود دارد، دانشگاه آزاد در گذشته دارای تمام موانع دانشگاهها و محدودیتهای آنها بود هم کمبود وجود داشت، هم محدودیت فضای آموزشی، هم مدرک وجود داشت و هم بورکراسی، و تنها تفاوتش با دانشگاههای معمول، آزاد بودن حضور و غیاب در کلاسها و استفاده از مکاتبه در برخی موارد بود، در صورتیکه مورد نظر در جمهوری اسلامی، نهادی است که بتواند یک نهضت و حرکت عظیم علمی را ایجاد نماید که حتی المقدور بتواند تمامی شیفتگان دانش را جذب نموده و محدودیتهای آنرا نیز با توکل بر خداوند و اتکاء به نیروی مردم برطرف نماید.

یک الگو و نمونه بی نظیر

آنچه می تواند موفقیت این اندیشه و حرکت را تضمین نماید، وجود یک الگو و نمونه استثنائی برای این مسئله در ایران اسلامی است، که همانا الگو قرار دادن حوزه های علمیه و سیستم طلبگی برای این مسئله می باشد، پیرامون مزایای سیستم آموزشی حوزه های علمیه و به اصطلاح «نظام طلبگی» مطالب زیادی را شاید تا کنون شنیده و خوانده باشید و ما در پایان این مقال فهرست وار بخشهایی از ویژه گیهای این سیستم را که میتواند بعنوان الگو و سرمشق جهت دانشگاه آزاد مورد نظر قرار بگیرد، تذکر می دهیم:

* جهت برنامه ریزی و حرکت بسوی تشکیل دانشگاه آزاد اسلامی، بایستی از حوزه های علمیه و نظام طلبگی بعنوان یک الگو استفاده نمود، الگویی که در آن موانع و محدودیتهائی که در راه شکوفائی و خلاقیت استعدادهای درسیستم آموزشی جاری وجود دارد، دیده نمی شود.

۱- نبودن موانع دست و پاگیری همچون کمبود مدرک و نمره (که گاهی نیم نمره در سرنوشت یک محصل موثر بوده و او را یکسال به درجا زدن وامیدارد) و با نبودن این موانع دست و پاگیرزمینه رشد و شکوفائی استعدادهای هموار شده و راه تحصیل را در پیش پای طالبان علم باز می گذارد و «علمه بعنوان یک ارزش مطرح میشود نه مدرک».

۲- نبودن کمبودهائی از قبیل کمبود فضای آموزشی که این مسئله را با استفاده از مساجد، حسینیه ها مدارس و حتی حجره هائی که از آنها بعنوان خوابگاه استفاده میشود و همچنین استفاده از اوقات مختلف از قبل از طلوع آفتاب تا پاسی از شب گذشته، حل مینمایند.

۳- جلوگیری از تضییع اوقات محصلین بتفریح مسئله یادگرفتن و فهمیدن برحفظ کردن و از برنمودن، که این مسئله با شیوه مباحثه پس از هر درس و تدریس مکرر دروس توسط محصلینی که آن درس را قبلاً خوانده اند، انجام میشود.

۴- حل مسئله کمبود استاد بوسیله استفاده از افرادی که آن درس مورد نظر را بخوبی می دانند با صرف نظر از دانستن دروس دیگر و بدون در نظر گرفتن مدرک.

۵- مهمترین چیزیکه بعنوان الگو از نظام طلبگی اتخاذ میشود مسئله تهذیب در کنار تعلیم و تعلم است که به گفته امام تزکیه حتی مقدم بر تعلیم است. و این نکته ای است که بایستی در تمام برنامه ریزیهای آموزشی در سطح عالی و ابتدائی در نظر گرفته شود.

۶- رابطه نزدیک و صمیمانه استاد و شاگرد و آزادی شاگرد در انتخاب استاد و تشویق شاگرد توسط استاد به تحقیق و سوال نمودن و اشکال کردن در درس که از آغاز شاگرد با دروس به بدی محققانه نگرینسته و زمینه های استنباط و اجتهاد در او شکل میگیرد که در زمینه این رابطه صمیمانه و احترام متقابل بین استاد و شاگرد در حوزه های علمیه و نظام طلبگی داستانی در مجله اندیشه اسلامی نقل شده که آنرا برای اطلاع بیشتر خوانندگان عزیز در اینجا عیناً متذکر میشویم:

(معروفست که مرحوم آخوند محمد کاظم خراسانی صاحب کتاب کفایة الاصول، یکی از کتاب درسی حوزه های دینی و یکی از بنیان گذاران مشروطه ایران، چند روز پشت سرهم با شاگرد معروف خود مرحوم آیت... بروجرودی در یک مسئله بحث کرد و هر روز که استاد با تحقیقات جدید وارد میشد این شاگرد مجهز و محقق راه را بر او می بست و نمیگذاشت مسئله به آخر برسد، سرانجام نیز استاد با ادای یک جمله نظر شاگرد را پذیرفت، مفتخرم که در محضر درس من شاگردانی هستند که از آنها استفاده میکنم.) (۷)

امید آنکه با توجه به ضرورت و اهمیت مسئله و بقیه در صفحه ۶۴

مهمترین ویژگی ...

که باید بگوییم در روستاهای ما تحول عظیم فرهنگی چندین ده سال در عرض همین چند سال توسط فرزندان سخت کوش امت اسلام بوجود آمده است. بازی صحبت پیرامون ویژگیهای مجله و وظائف برادران و خواهران جهادگر بخصوص کمیته های فرهنگی در قبال این نشریه بود. آئین نامه هایی برای چگونگی همکاری کمیته های فرهنگی و سایر

جهادگران تدوین گشته که در سمینار اخیر کمیته های فرهنگی بین برادران مسئول توزیع شد و ضمناً یک نسخه دیگر آن نیز از طریق پست به آدرس شهرستانها ارسال گردید. امیدواریم که با مطالعه این آئین نامه در همکاری با مجله بیشتر بکوشیم تا در آینده نه چندان دور شاهد دست یافتن به اهداف انتشار نشریه با ویژگیهایی که بحث آن رفت باشیم. انشاء الله تعالی

تحقق احکام متعالی اسلام را فراهم ساخت. امام امت در این خصوص فرمودند: «ایران توانست در مقابل طاغوت، آنهم طاغوتی که از همه این طاغوت بچه ها بالاتر بود، بایستد. او را از کشور خودش بیرون کند. و بجای او اسلام را جانشین کند.» نگاه از آقایان ائمه جمعه و جماعت سایر کشورها خواستند: «همانطوری که ایران باتوجه های ملت توانست این کار را بکند و روحانیون و نویسندگان و گویندگان مبدع این امر شدند، آقایان هم چرا بیرونند. این امر را بگویند. مردم را بیدار کند. مردم را هشیار کنند. بفهمانند به مردم دردها را و بفهمانند راه درمان را.» چرا که: «گفتار تنها فایده ندارد. عمل لازم است. مسلمین باید در میدان بیایند. در صحنه بیایند. علمای اسلام در صحنه بیایند، همانطوری که علمای کشور ما آمدند و نتیجه گرفتند.»

ضرورتها، اهداف ...

با استفاده از الگوی حوزه های علمیه و استفاده از نظر اساتید دانشگاه و حوزه و افراد صاحب نظر و دلسوز و بسیج و جذب نیروها و کمک های مردمی، جمهوری اسلامی بتواند با تشکیل دانشگاه آزاد، به یکی از مهمترین اهداف مقدس خود دست یابد. آمین.

در عرض دوسال ...

میرسانند و از هیچگونه کمک و فعالیتی فرو گذار نمیگردند. تا دستگاهها را بکار اندازند به همین دلیل در عرض دوسال توانستیم مقدار تولید را سیصد در صد بالا ببریم. تلاش ما اینست تا بتوانیم با کمک برادران زحمتکش جهاد در سالهای آینده مقدار تولید را تا حداکثر امکان افزایش دهیم و تمام کارخانجاتی را که میتوانند از سیلیس این منطقه در کارشان استفاده کنند، جویگو بوده و نیاز آنان را تامین کنیم.

وی در پایان افزودند با توجه به اصل ۲۵ قانون اساسی تقاضا مندیم، به این مسأله توجه بیشتری شود و به آن رسیدگی کنند تا از این نعمت های خدا دادی در راه بلست آوردن استقلال اقتصادی و همچنین مصالح عامه به نحو احسن استفاده شود. والسلام

- یاورقی
- (۱) سوره اسراء آیه ۷۰
  - (۲) سوره بقره آیه ۲۹
  - (۳) سوره بقره آیه ۳۳
  - (۴) سوره بقره آیه ۳۰
  - (۵) سوره بقره آیه ۳۱
  - (۶) از پیام حضرت آیه ... منتظری بنیاسبت بنیاسبت شروع درس خارج فقه (زکاة) که از شبکه دوم صدای جمهوری اسلامی ایران منتشر شد
  - (۷) مجله اندیشه اسلامی شماره (۶) صفحه (۹)

امید محرومان و مستضعفان جهان در ادامه بیان وظیفه ائمه جمعه و جماعت امامت است. «ایران در این زمانه باید در بلاد اسلامی و کشی های ...»
 ما به این روز شانده شدیم! که آمریکا از آنطرف دنیا بیاید، و مقررات کشورهای ما را تعیین کند! و مقررات غلامی اسلام را تعیین کند. امام ادامه دادند: «ای ائمه جمعه همه بلاد اسلامی، مردم را آگاه کنید. این چرا را بین مردم بگویند. این چرا هم به غرب وارد است و هم به شرق وارد است. چرا شوروی در ممالک اسلامی دخالت می کند. در اهمیت سیاسی - اجتماعی نماز جمعه اظهار فرمودند: «در صدر اسلام مسائل سیاسی در مسجد و بوسیله آنهایی که امام جمعه بودند حل و فصل می شد. و نقشه های جنگ در آنجا کشیده میشد.» نگاه در مقام مقایسه امروز با صدر اسلام، با نهایت تأسف افزودند: «ومع الاسف ما را رساندند به آنجا که در خطبه های جمعه جز چند کلمه موعظه و تحذیر از اینکه مباد در امور دخالت کنید، چیزی نبوده است.»

رهبر کبیر انقلاب اسلامی بر لزوم بررسی مسائل جوامع اسلامی و انبیام آنها در نشستها و دیدارها تأکید فرموده و خطاب به الله جل جلاله و جماعت فرمودند: «این گرفتاریهای شما مسلمانهاست. و این ائمه جمعه هستند که در بلاد باید این مسائل را به مسلمین بفهمانند.» همچنین «ائمه جمعه کوشش کنند، مردم را به تقوی دعوت کنند. مردم را متقی کنند. مردم را از دنیا و مال دنیایی برهیز بدهند.» که «حب الدنیا راس کل خطیبه.» دنیا دوستی سر همه خطاهاست. امام در پایان توفیق همه ائمه جمعه و جماعات را برای «خدمت به اسلام از خداوند خواستند.»

افراد و مؤسساتی که علاقمند به اشتراک مجله «جهاد» می باشند فرم زیر را تکمیل نموده همراه یا رسید وجه آن به آدرس:
 تهران صندوق پستی ۳۱۴/۱۲۳۳ - بحس توزیع مجله ارسال دارند.
 تذکر ۱- مبلغ اشتراک ۶ ماهه / ۶۰۰ ریال و اشتراک یک ساله / ۱۲۰۰ ریال می باشد
 ۲- مبلغ اشتراک باید به حساب ۱۲۶۳ بانک ملت شعبه میدان انقلاب بنام های احمد بیله و رستاری و سعید آقا بزرگی واریز شود.

اینجانب ..... متقاضی اشتراک ششماهه - یکساله مجله جهاد می باشم مبلغ ..... ریال به حساب شماره ۱۲۶۳ بانک ملت شعبه میدان انقلاب واریز نموده و رسید شماره ..... به پیوست فرم درخواست اشتراک ارسال می گردد
 آدرس .....
 محل امضاء متقاضی .....
 تلفن .....